

ТУРИЗМ У СТИЛІ РЕГІ: ГЕОГРАФІЯ, РЕЛІГІЯ, МУЗИКА

Смирнов І.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

м.Київ, Україна

smyrnov_ig@ukr.net

Растамани – прихильники релігійно-філософського руху растафаріанства. Назва релігії походить від імені останнього імператора Ефіопії Хайле Селассіє I (1892-1975). Це ім'я, що означає Сила Святої Трійці, він отримав при хрещенні, а взагалі його звали Рас Тафарі Маконнен. Растамани вважають, що Селассіє I був втіленням бога на землі, якого вони називають Джа, що перекладається з давньоєврейської як «усе суще». «Наша релігія – найдемократичніша у світі, - з гордістю стверджують растамани Ямайки, де растафаріанство є надзвичайно популярним. – Воно не потребує богослужінь, проповідників, ікон, розкішних церемоній і храмів. Кожний растаман повинен знайти віру і бога Джа у самому собі, а ще підтримувати, любити один одного і відмовитися від порочних цінностей західного суспільства, яке ми називаємо Вавилоном. Якщо людина сповідує ці засади, то вона посмерті неодмінно потрапить до раю!» [1].

Растамани впевнені, що Свята Земля знаходиться в Ефіопії, котру вони вважають своєю батьківщиною. Пророком растафаріанства вважається ямайський публіцист, політик, письменник та громадський діяч Маркус Гаврі, лідер руху «Назад до Африки». Він народився 1887 р. на о.Ямайка, який на той час був британською колонією. Після 7 класу він був змушений залишити школу і працювати у кав'ярні, щоб матеріально підтримати родину. У вільний час він багато читав, особливо релігійну літературу, і прийшов до висновку, що у ямайців повинна бути своя релігія. У такий спосіб він прийшов до растафаріанства, з 20 років виступав на мітингах та публікував статті,

які закликали чорношкірих боротися за свої права, чим завоював популярність на батьківщині. Мешканці Ямайки боготворили Маркуса, підтримувала його і ямайська православна церква, яка у такий спосіб сприяла розповсюдженню растафаріанства. 1914 р. Маркус заснував Всесвітню асоціацію з покращення положення негрів. У своїх промовах він закликав чорношкіре населення до расової чистоти, передбачав коронацію чорного короля на африканському континенті і закликав до переселення ямайців до Африки. Цим він сприяв тому, що імператор Ефіопії Хайле Селассіє I був проголошений прихильниками растафаріанства втіленням бога Джа. Послідовники растафарі на Ямайці вперто вірять, що Селассіє був нащадком біблійного царя Соломона і цариці Савської. М. Гаврі всіляко схвалював достоїнства ефіопського монарха, захоплювався його людськими та діловими якостями, растафаріанство називав «найгуманнішою релігією», а ще послідовно критикував пороки колоніалізму. Він стверджував (початок ХХ ст), що: західний світ загруз у гріхах та ненависті, заради наживи політики готові піти на будь-які злочини, зокрема це війни, жертвами яких стають мільйони; вони отруюють атмосферу, безжально експлуатують природні багатства, знищують ліси; вони зовсім не турбуються про людські душі, і хоча на словах багато з них вірують у Христа, пошуку Бога їм не вистачає. Такі «християни» хоча і говорять, що Бог – це любов, але за їхніми реальними діями цього і не скажеш, отже, їхня релігія є суцільним фарисейством, а растафаріанство – ось істинна і шляхетна віра [1].

Так, за думкою Гаврі, растамани не повинні змушувати слідувати своїй вірі, як це практикують представники інших релігій. Новонаверненим слід приходити до віри в бога Джа самотійно, а ще, постійно культивувати африканську самобутність та жити за засадами любові до ближнього свого. М. Гаврі у своїх промовах запевняв ямайців, що вони були віддані в рабство білошкірим самим богом Джа, як кара за їхні багаторічні гріхи. Але незабаром Джа зглянеться, з'явиться на землі і відведе народ Ямайки до «землі обітованої» - Єфіопії, - таким пасажем зазвичай закінчував свої проникливі промови Гаврі [1]. Здобувши популярність та великі успіхи у розповсюдженні растафаріанства у Ямайці, Маркус переїхав до США, де заснував декілька філій асоціації. Але в подальшому на нього чекало повне

фіаско: 1922 р. він був засуджений за фінансові махінації і провів 5 років в американській в'язниці, після чого втратив не тільки здоров'я, але й авторитет у негритянському русі. Він помер 1940 р. від інсульту, знаходячись у політичній ізоляції. Однак його статті і тези промов на даний час переживають нову хвилю популярності.

Вивченню растафаріанства багато уваги присвятив британський вчений Л.Барретт. У своїй праці (1988р.), він писав: «Растафаріанство – спосіб життя та духа. Це повернення до способу життя наших предків, які поважали духовність, людинолюбство та гуманність по відношенню до природи». Барретт сформулював основні постулати релігії растаманів, серед яких виділив наступні: «Хайле Селассіє I є Живим Богом. Чорна людина є реінкарнацією стародавнього Ізраїлю, яка через Білу людину потрапила у вигнання до Ямайки. Біла людина поступається Чорній людині. Ямайка – пекло, Ефіопія - рай. Непереможний імператор Ефіопії є рятівником для вигнанців – осіб африканського походження, який прийшов, щоб допомогти їм повернутися до Ефіопії. У найближчий час чорношкірі повинні прийти до панування у світі» [1].

Однак сучасні растамани вважають, що ці постулати Барретта тридцятирічної давнини сьогодні вже неактуальні. Як доказ правильності своїх висновків, вони наводять дані про різке зростання числа білих растаманів у країнах Європи та Америки. Растаманам близькі і земні задоволення, одним з яких вони вважають вживання каннабісу, або маріхуани. За переконанням послідовників растафаріанства, каннабіс вперше виріс на могилі царя Соломона і ввібрав його мудрість. Зрозуміло, що з цим твердженням можна посперечатися, адже вживання маріхуани може бути першим кроком до наркоманії.

«Тому що іншими шляхами це не вилікувати» - часто повторював знаменитий виконавець музики регі і растаман Боб Марлі (1945-1981). Він народився у бідній родині, перепробував багато робітничих фахів, до музики приєднався у 16 років під впливом друзів, створив свій гурт, що виконував його балади, і сповідував растафаріанство. У більшості завдяки його виконавській та концертній діяльності число растаманів у світі стрімко зросло і у 80-х рр. ХХ ст. досягло 2 млн. На превеликий жаль його прихильників Боб Марлі пішов з життя 11 травня 1981 р.

через важке онкологічне захворювання. Останніми його словами, зверненими до сина Зіггі, були: «Money can't buy life» (у перекладі з англ. – «Гроші не можуть купити життя»). Музикознавці вважають, що музика регі увібрала у себе гармонії і ритми національної ямайської музики. Тексти балад Боба Марлі закликали до людинолюбства та братерства. Завдяки йому сформувався і типовий зовнішній вигляд растамана, який носить дреди, мішкувату куртку, джинси і обов'язково в'язану різнокольорову шапочку-беретик – у кольорах растафарі – зеленому, золотому, червоному і чорному. Поступово тексти регі, які спочатку проповідували християнські цінності, стали більш політизованими, актуальними. Вони все частіше викривали соціальну та економічну несправедливість, поступово перетворившись в голос пригнобленої, але не засмученої молоді, готової отримати кайф від кожної мелодії, кожного акорду, кожного рядку. Також растамани Ямайки впевнені, що повинні мати свою правову систему і свій суд. «Ми – богом обраний народ, який здатний нести іншим жителям землі силу, впевненість і спокій» – говорив Боб Марлі [1]. Растамани суворо дотримуються певних правил у побуті: вживають у їжу овочі та фрукти, рибу (не більше 20 см у довжину), утримуються від солі, відмовляються від алкоголю, свинини, з напоїв - віддають перевагу трав'яним чаєм у порівнянні з кавою чи молоком. Новонароджена дитина обов'язково благословляється старійшиною растафаріанської громади. Церемонія супроводжується піснями та молитвами. А от весільні свята на Ямайці не практикуються. Чоловік та жінка, що живуть разом, автоматично вважаються подружжям, оскільки сам шлюб растамани розглядають як соціальний факт, а не як релігійну подію. У растаманів не існує церемонії поховання померлих, вони вірять в реінкарнацію і вважають, що життя є вічним та безперервним процесом. Свої релігійні зустрічі віруючі називають сесіями або бесідами, зазвичай вони проходять у просторому будинку якогось растамана, при цьому молитви супроводжуються мелодіями регі. «Наша релігія поступово завоює весь світ» - в цьому твердо впевнені сучасні послідовники растафаріанства.

Не знаємо, як про весь світ, але нині музика регі отримала поширення не тільки в Ямайці, але й у США та Європі, перш за все, у Великій Британії, де елементи регі включали в свою музику Елвіс

Костелло, Police, The Specials, The Clash, The Damned і, навіть, The Rolling Stones. Нині цей напрям рок-музики відроджується у новій якості і викликає сплеск інтересу до класики жанру. Цікаво, що музика регі прижилася і в Україні. На сьогодні в Україні існує низка музичних колективів, що використовують у своїй творчості елементи і стилі регі. Найбільш відомими у цьому плані є гурти Бумбокс, The ВІО, Операція Пластилін, також харківський гурт 5'nizza (і гурт, який створився після їхнього розпаду SunSay). Балади в стилі регі-мюзік виконують і брати Капранови. В Україні вже відбулося 5 міжнародних фестивалів, присвячених цьому музичному напрямку, 6-й був запланований на 19-21 червня 2020 р. на озері Безлюдівка біля Харкова під назвою «Острів Свободи» [2]. Для цього передбачалося створення наметового містечка під назвою «Місячне» на 200 місць з охороною. У програмі фестивалю повинно було бути барабанне фаєр-шоу, чемпіонат з тверку, воркаут, хіп-хоп, майстер-класи, конкурси та ігри, великий басейн, вейк-парк, волейбол, водомет і водні скутери, йога, чайні церемонії і багато іншого. На головній сцені було запрошено до виступу улюблених виконавців регі з України, а також з Іспанії та Італії. а на електронній сцені фестивалю «DUB ARENA» мали бути задіяні найкращі діджеї. За традицією передбачалося багаття діаметром 15 м з барабанами, гітарами та душевними посиденьками. Під час фестивалю планувалася пропозиція їжі у форматі домашньої кухні з вегетаріанським меню. У програмі фестивалю також передбачався ярмарок – виставка-продаж унікальних виробів ручної роботи майстрів України, а також окрема дитяча зона з аніматорами. Інфраструктура заходу включала поліпшене WC і клінінгову систему, чергування рятувальників та працівників Червоного хреста. Дістатися до місця фестивалю можна було б фірмовими автобусами (щопівгодини), фірмовими таксі (10% тариф), міським транспортом, електричкою, автостопом або пішки. Місткість фестивального майданчику визначено у 1,5 тис. осіб. Цікавою була система квитків: на 1 день («Дредастий»)/1 ос.–200 грн; на 2 дні («Weekend»)/1 ос.–300 грн; на 3 дні («Відданий»)/1 ос.–400 грн; на 3 дні («Дружній»)/3 ос.- 1 тис грн; на 3 дні («Фестивальний»)/5 ос.– 1500 грн; «КЕМП» – 1 місце під намет на 3 дні –300 грн. Була підготовлена реклама заходу (рис.1). Нажаль, через пандемію Covid-19 цей фестиваль не відбувся, але ми впевнені, що повійні діяльність міжнародного

фестивалю регі-мюзик в Україні буде відновлено.



Рис.1. Рекламний постер Міжнародного фестивалю регі-мюзик в Україні [2]

Фестивалі регі-мюзик нині відбуваються в усьому світі, з цим пов'язані і значні туристичні потоки, які вони притягують. Найбільше музичних фестивалів у стилі регі щорічно проходить в США (12), Італії (11), Філіпінах (7), Німеччині (7), Франції (6), Швейцарії (5), Великій Британії (5), Чеській Республіці (4) тощо. На рис.2 представлено типову сценку з фестивалю регі-мюзик.



Рис.2. Типова сценка з фестивалю регі-мюзик [3]

Список використаних джерел

1. Барсов В. Растамани в пошуках бога Джа. Таємниці ХХ ст. № 34. 2019.С. 26-27.
2. https://kharkov.internet-bilet.ua/uk/reggae_festival
3. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_reggae_festivals